

СТАНОВИЩЕ

от проф. дн Ваня Спасова Георгиева

на дисертационен труд на тема: Управленски въздействия на директора за създаване на положителен училищен климат: проучване на случая на малко училище

(Interventions of headteacher in creating a positive school climate: a case study of a small school)

за придобиване на образователна и научна степен „доктор”, област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, Научна специалност – Образователен мениджмънт

Автор: Мелпо Неарху Тукидиду, Докторант с обучение на английски език към катедра „Теория на възпитанието”, Факултет по педагогика, СУ Кл. Охридски

Научен ръководител: доц. д-р Ваня Борисова Божилова

1. Кратки данни за докторанта

Представеният ми по процедурата комплект материали на хартиен и електронен носител съдържа дисертация, автореферат, декларация за оригиналност и автобиография. От автобиографията мога да направя извода, че Мелпо Тукиду е педагог с афинитет към участие в различни форми на допълнително образование към своята бакалавърска специалност, има опит на учител и на управленец, а публикационната ѝ активност е започнала преди включването ѝ в образователно научната степен, за която тече настоящата процедура. Това само по себе си са положителни факти за списъка от основни изисквания към докторанта.

2. Актуалност и структура на дисертационния труд

Относно актуалността: Училищната организация е специфичен вид обществена и публична организация. Тя има за основна мисия да предоставя качествено образование и да създава условия за пълноценно и цялостно развитие на способностите и личността на детето. Създадения в нея микрокосмос и връзките ѝ с обществената среда извън нея би трябвало да бъде позитивна, но и да подготвя учениците за бъдещия живот в средата на възрастните и да изгражда в тях функционална грамотност и способност да навлизат в турбуленцията на обществения живот с формирани вече нагласи и умения. Ето защо както изследванията от различни гледни точки на микроклимата в училището, което е втори дом за детето, така и създаването на практическите модели, които осигуряват осъществяването на прехода му към живота извън училищната среда са перманентно актуални. В този комплекс от проблеми Мелпо Неарху Тукидиду избира да съсредоточи

вниманието си върху проблема за лидерската роля на директора на училището в изграждането на позитивен училищен климат. Защитава се тезата за комплексната и мултифункционална връзка между учители, ученици, родители и ръководство, които би трябвало да създават училищния микроклимат чрез продуктивни позитивни взаимоотношения в училищната среда, което е безспорно правилно като теза и много актуално за практически ракурс, дизайн и реално постигане.

Относно структурата: Дисертационният труд е разработен на 323 машинописни страници от които 228 страници основен текст и 95 страници литературна справка и приложения. Приложенията са 15 на брой и съдържат методически материали, протоколи от интервюта, богат снимков материал.

В структурно отношение работата се състои от увод, пет глави и заключение. Те са логично структурирани и отговарят напълно на развитата концептуална рамка за доказване на възможността да се осъществи позитивен и устойчив (според разбиранията на докторанта) училищен климат в едно малко планинско селце.

Относно публикациите по дисертацията: Темите на трите научни разработки, които се представят като публикации по дисертацията отговарят на основни части от нейното съдържание.

3. Информационна база

Библиографската справка включва 357 литературни източника на гръцки и английски, като преобладават тези на английски език. Само 106 от тях обаче (което прави по-малко от една трета) са от 2001 година насам. По-голямата част от източниците са излезли преди повече от 20 години, като разбира се, заслужава уважение стремежът на докторантката да посочи такива от зората на изследванията върху училищния микроклимат. Може да се каже, че позоваването на отделни автори е направено коректно, въпреки че доста източници са посочени като автори и заглавия в справката, но не се вижда категорично значението им за направените от докторанта анализи в текста.

Информационната база за емпиричната част на изследването почива върху съчетаването на количествени с качествени изследователски методи с преобладаване на различни форми на наблюдението и интервюто и доказателства на основата на използване на техниката триангулация.

4. Концепция на изследването

Тя е развита в увода на дисертацията, където са обосновани обектът и предмета на изследване, целта и произтичащите от процеса на реализация на целта необходими задачи. Тези основни елементи на концепционната рамка са логично подбрани и структурирани в определена последователност. Избраните задачи са тъждествени с основните етапи на

цялостното изследване и по този начин се гарантира тяхното реализиране на практика. Очертани са изследователски въпроси, дизайн на методиката и условия за прилагането на модел на устойчив, позитивен училищен климат, чрез които прозират очакванията на докторанта за успешен резултат от прилагането му, въпреки, че липсва очертана хипотеза, която трябва да се докаже емпирично.

5. Съдържание на труда

Анализът на силно централизираната образователна система на Кипър в първа глава, безспорно е полезен за да се очертаят особеностите на ситуацията, в която работят директорите на училища и учителите и в която доминират определени типове стилове на ръководство и организационни взаимоотношения.

Намирам за успешна и полезна за предмета на изследване втора глава, където е представен добър анализ върху лидерството, исторически наложени се като полезни и актуални изследвания върху училищния микроклимат, разбирания и модели за характеристиките на различни видовете училищен климат, описват се инструменти и методики за измерването му, посочва се значението и влиянието му върху успеха на учители и ученици, анализират се ролята на директора, учителите, учениците и родителите при утвърждаването на ефективни взаимоотношения и най-вече на стила на управление и лидерската позиция на директора, описват се факторите на безопасна и здравословна среда.

Третата глава е свързана с определяне на характеристиките на т.нар. положителен училищен климат и разработване на модела за позитивен училищен климат, а четвърта глава описва условията за прилагането му. Възможно е било според мен обединяване на тези две глави, за да се постигне съразмерност, а четвъртата глава (сега пета) да представя резултатите от прилагането на отделните методи, но и така има логика в подреждането на текста.

6. Приноси

Приемам за основателни и коректни формулираните от докторанта приноси. Наред с това бих обобщила следните достойнства и постижения на дисертационния труд:

- Постигнат е широк обхват на проблематиката върху училищния микроклимат като съществена част от неговата организационна култура и ролята на училищния мениджмънт в тези процеси.
- Обогатени са практическите модели за условията на развитие на училищния микроклимат на територията на малко училище в една отделна конкретна страна със специфична образователна

система като са представени конкретни методически материали, които развиват не просто материалните условия, а колегиалност, сътрудничество, открити канали за комуникация, и най-вече чувството за принадлежност, доверието, ангажираността, участието и екипната работа като съвременни проекции на едно хармонично общество.

- Осъществени са проекции за квалификация на управляващите по посока училищен климат и е напълно възможно издаването в близко бъдеще на практическо пособие в тази насока.

7. Автореферат

Авторефератът отговаря на изискванията и отразява коректно основните акценти в дисертационния труд и неговите приноси.

8. Препоръки и въпроси към докторанта

Оценявам високо опита за разработване и прилагане на критериалната рамка за проследяване успеха на реализиране на авторовия модел в малко училище, но разработката щеше да бъде още по-ценна, ако по време на събиране на доказателствата преди и след прилагане на модела бяха използвани на само характеристиките на изследване на частен случай (case study), а и някои съвременни стандартизирани методи за диагностика на училищната организационна култура и мястото на т.нар. училищен климат в нея. Защото организационната диагностика си е технологичен процес със свои инструментариум за оценка и измерване на силата и влиянието на различни фактори, които трябва да бъдат много ясно диференцирани без припокриване на съдържанието на индикатори. От правилната диагностика на ценностното битие и поведение на респондентите зависи правилното дефиниране на проблемите за решаване. Това щеше да осигури по-добра база за надеждност на изводите, които са направени както при разработването, така и при прилагането на модела. Това можеше да осигури и някои проекции за използване на подобни модели и в училища от друг калибър. Препоръчвам на авторката в своите бъдещи изследвания да използва подобен доказателствен апарат.

Втората ми препоръка е по отношение на бъдещата работа на докторантът за правене на изводи относно прилагани от нея модели на работа. Засега в дисертацията това не е постигнато на задоволително ниво. Необходимо е да работи за формиране на умения в тази насока.

Въпросите ми са свързани с някои особености на протичането на емпиричното изследване. Например:

- Какво е мястото на очертаните в увода фокус групи, какъв е техния състав (само от ученици ли) и как са организирани те?

- Кои индикатори на седемте критерия са били подложени на триангулация?

9. Заключение

Независимо от направените препоръки, моето отношение към представената дисертация е **положително**. Дисертационното изследване на Мелпо Неарху Тукидиду на тема „Управленски въздействия на директора за създаване на положителен училищен климат: проучване на случая на малко училище“ има очертани приноси моменти. С дисертационния си труд докторантката показва добро владение на теоретични постановки по изследваната проблематика в съответната научна област; разкрива някои изследователски възможности за самостоятелна „работа на терен“ и за представяне на резултати пред професионална общност.

Качествата на проведеното дисертационно изследване, съдържанието на автореферата, перспективите, които разкриват получените емпирични резултати ми дават основание да **предложа на уважаваното научно жури да присъди на Мелпо Неарху Тукидиду образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Образователен мениджмънт)**

05.05.2017

Автор на становището:

проф. дн Ваня Спасова Георгиева